

LIETUVOS BANKAS

TEMINIŲ STRAIPSNIŲ SERIJA

2013 m. Nr.2

**UNIVERSALUS KAUPIAMASIS GYVYBĖS
DRAUDIMAS SU GARANTUOTOMIS
PALŪKANOMIS**

UNIVERSALUS KAUPIAMASIS GYVYBĖS DRAUDIMAS SU GARANTUOTOMIS PALŪKANOMIS

© Lietuvos bankas, 2013
Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.

Adresas
Gedimino pr. 6
LT-01103 Vilnius

www.lb.lt
info@lb.lt

KAS ŽINOTINA APIE UNIVERSALŲ KAUPIAMĄJĮ GYVYBĖS DRAUDIMĄ SU GARANTUOTOMIS PALŪKANOMIS

Lietuvos bankas, atsižvelgdamas į gyvybės draudimo produktų įvairovę rinkoje, atliko fiziniams asmenims siūlomų universalaus kaupiamojo gyvybės draudimo produktų su garantuotomis palūkanomis analizę, siekdamas supažindinti su šių produktų samprata, privalumais ir trūkumais, taip pat standarti- nių prielaidų pagrindu atskleisti bei palyginti šiems produktams taikomų garantuotų palūkanų ir mo- kesčių dydžius, įvertinti jų įtaką sukauptam kapitalui. Rengiant šią medžiagą naudoti draudimo įmonių pateikti duomenys.

Rengėjas: Finansinių paslaugų ir rinkų analizės skyriaus vyresnioji specialistė Renata Chmelevskienė

Turinys

ĮŽANGA	5
I. ATSAKYMAI SVARBIAUSIUS KLAUSIMUS APIE UNIVERSALIAUS KAUPIAMOJO GYVYBĖS DRAUDIMO SU GARANTUOTOMIS PALŪKANOMIS PRODUKTUS	6
I.1. Kas yra universalus kaupiamasis gyvybės draudimas	6
I.2. Draudimo įmokos paskirstymas	7
I.3. Kokie taikomi mokesčiai	8
I.3.1. Kokios draudimo rizikos? Kokio dydžio rizikų mokesčiai?	8
I.3.2. Kokio dydžio yra administraciniai mokesčiai?	9
I.4. Kokia bus Jūsų draudimo išmoka sutarties galiojimo pabaigoje?	10
I.5. Kas atsitinka nutraukus draudimo sutartį anksčiau laiko?	10
II. UNIVERSALIAUS KAUPIAMOJO GYVYBĖS DRAUDIMO PRODUKTŲ ANALIZĖ	12
II.1. Standartinės prielaidos	12
II.2. Analizės rezultatai	12
II.2.1. Mirties rizikos mokesčio dydžiai	12
II.2.2. Administraciniai mokesčiai	13
II.2.3. Kapitalo vertė	13
III. APIBENDRINIMAS	15
ATMINTINĖ	16

Ižanga

Lietuvos gyvybės draudimo rinkoje siūloma įvairių gyvybės draudimo produktų: draudimas mirties atveju (gyvybės rizikos draudimas); kaupiamasis gyvybės draudimas su garantuotomis palūkanomis; gyvybės draudimas, kai investavimo rizika tenka draudėjui, t. y. palūkanos nėra garantuojamos (toliau – investicinis gyvybės draudimas); studijų draudimas; pensijų draudimas ir kt. Nors pagal pasirašytas draudimo įmokas, kaip ir prieš finansų krizę, vis dar labai populiarius yra investicinis gyvybės draudimas (beveik 62 % rinkos), tačiau pastaraisiais metais ryškėja kaupiamojo gyvybės draudimo su garantuotomis palūkanomis atsigavimo tendencija (22–24 % visų pasirašytų įmokų).

Šiuo metu draudimo rinkoje vis daugiau siūloma gyvybės draudimo produktų, orientuotų ne tik į finansinę apsaugą nelaimės atveju, bet ir į saugų kapitalo kaupimą. Tai vartotojams ypač aktualu tapo po patirtų finansų krizės padarinių, kai smuko investicinio kapitalo vertė ir buvo patirta nemažai finansinių nuostolių. Draudimo įmonės siūlo vartotojams, kurie nelinkę rizikuoti investuojant, bet siekia sukaupti tam tikrą kapitalą, kaupiamojo gyvybės draudimo produktų su garantuotomis palūkanomis, kurių tiek kapitalo kaupimo, tiek mokesčių išskaičiavimo principai labai panašūs į investicinio gyvybės draudimo produktų, tačiau investavimo rizika tenka ne draudėjui, o draudimo įmonei (toliau – paprastumo dėlei tekste juos vadiname universalios kaupiamojo gyvybės draudimo produktais).

Lietuvos bankas, siekdamas vartotojus supažindinti su universalios kaupiamojo gyvybės draudimo produktais, parengė šią informacinę analitinę medžiagą. Pirmame skyriuje pateikiami atsakymai į dažniausiai užduodamus klausimus, atskleidžiant šių kaupiamojo gyvybės draudimo produktų sampratą, privalumus ir trūkumus, o antrame – remiantis draudimo įmonių pateiktais skaičiavimais, parodoma, kokią įtaką galutinei kapitalo vertei turi draudimo įmonių taikomos garantuotos palūkanų normos ir mokesčiai.

Naudojamų terminų paaiškinimus rasite www.pinigubite.lt terminų žodynėlyje.

I. Atsakymai į svarbiausius klausimus apie universalus kaupiamojo gyvybės draudimo su garantuotomis palūkanomis produktus

I.1. Kas yra universalus kaupiamasis gyvybės draudimas

Universalus kaupiamasis gyvybės draudimas su garantuotomis palūkanomis (kaip ir bet kuris kitas kaupiamasis gyvybės draudimas) – tai turtinių interesų, susijusių su fizinio asmens gyvybe ir kapitalo kaupimu, draudimas, kai dėl draudžiamųjų įvykių (apdraustojo mirties, draudimo sutartyje numatyto termino ar kitokio draudžiamąjo įvykio) mokamos vienkartinės arba periodinės išmokos. Gyvybės draudimo paskirtis – užtikrinti šeimos finansinį saugumą apdraustajam susirgus, tapus neįgaliam ar mirus. Tai tik vienas šio draudimo tikslų, kitas – taupyti lėšas ateičiai.

Vienas iš universalaus (taip pat ir tradicinio) kaupiamojo gyvybės draudimo su garantuotomis palūkanomis privalumų yra tas, kad sutarties pabaigoje išmokama suma yra iš anksto žinoma (su sąlyga, kad draudimo įmokos bus mokamos laiku ir draudimo sutarties sąlygos nesikeis). Investavimo rizika tenka draudimo įmonei, kuri įsipareigoja draudėjui mokėti nustatytą dydžio metines palūkanas už draudėjo investavimui skirtas lėšas (atėmus rizikos ir administracinius mokesčius), nepriklausomai nuo to, ar investicijų vertė rinkoje didėjo ar mažėjo.

Visus rinkoje siūlomus kaupiamojo gyvybės draudimo su garantuotomis palūkanomis produktus galima būtų suskirstyti į dvi grupes pagal pagrindinius jų bruožus.

1 lentelė. Pagrindiniai kaupiamojo gyvybės draudimo su garantuotomis palūkanomis bruožai

Parametrai	Tradicinis kaupiamasis gyvybės draudimas su garantuotomis palūkanomis	Universalus kaupiamasis gyvybės draudimas su garantuotomis palūkanomis
Palūkanų norma	Garantuota metinė palūkanų norma – fiksuotas dydis visam draudimo laikotarpiui; šiuo metu dažniausiai draudimo įmonės garantuoja 2 proc. metinių palūkanų.	Garantuota metinė palūkanų norma – gali svyruoti per draudimo laikotarpį, tačiau negali būti mažesnė, nei nurodyta draudimo taisyklėse; šiuo metu rinkoje siūlomos garantuotos palūkanos varijuoja nuo 2 iki 3 proc.
Draudimo įmoka	Pasirenkama draudimo suma ir draudimo trukmė. Draudimo įmoka apskaičiuojama remiantis aktuariniais metodais, įvertinus Lietuvos Respublikos gyventojų mirtingumo rodiklius, garantuotą palūkanų normą, draudėjo pasirinktą draudimo sumos dydį, įmokų mokėjimo periodiškumą, draudimo trukmę, apdraustojo amžių draudimo termino pradžioje ir į jo sveikatos būklę.	Draudėjas gali rinktis, kokio dydžio draudimo įmoką mokės, kokia įmokos dalis bus skirta draudimo rizikoms padengti, kokia kaupimui, atsižvelgdamas į savo poreikius – didinti vieną ar kitą įmokos dalį.
Mokesčių atskleidimas	Mokesčių dydžiai nėra detalizuoti atskirai draudimo taisyklėse ar kainynuose, todėl draudėjui sunku įvertinti jų įtaką kaupiamam kapitalui. Mokesčiai (įsigijimo, administravimo ir investavimo išlaidos) per visą draudimo laikotarpį įvertinami skaičiuojant draudimo įmoką.	Taikomų mokesčių dydžiai atskleisti draudimo taisyklėse ar kainynuose, todėl draudėjas turi galimybę įvertinti jų įtaką kaupiamam kapitalui.
Draudėjo įsipareigojimas	Apskaičiuotą draudimo įmoką mokėti laiku nustatytu periodiškumu. Yra galimybė keisti draudimo įmokos dydį arba, nenutraukus draudimo sutarties, nemokėti draudimo įmokų, arba laikinai sustabdyti jų mokėjimą. Draudimo įmokų dydžių pasikeitimas daro tiesioginę įtaką draudimo sumos dydžiui mirties atveju ir draudimo išmokos dydžiui laikotarpio pabaigoje.	Yra galimybė keisti įmokos dydį (pvz., didinti įmokas tam tikru dydžiu arba didinti įmokas periodiškai nustatytu procentu, t. y. indeksuoti) arba, nenutraukus draudimo sutarties, nemokėti draudimo įmokų, arba laikinai sustabdyti jų mokėjimą. Draudimo įmokų dydžių pasikeitimas daro tiesioginę įtaką draudimo išmokos dydžiui laikotarpio pabaigoje.
Draudimo išmokos dydis laikotarpio pabaigoje	Draudimo išmokos dydis yra garantuotas ir žinomas draudimo sutarties termino pradžioje (esant sąlygai, kad draudimo sutarties sąlygos nesikeis). Draudimo išmokos dydis gali būti didesnis dėl papildomų palūkanų iš draudimo pelno dalies.	Minimalus draudimo išmokos, apskaičiuotos su minimalia garantuota palūkanų norma, dydis yra žinomas draudimo sutarties termino pradžioje (esant sąlygai, kad draudimo sutarties sąlygos nesikeis). Draudimo išmokos dydis gali būti didesnis, nes galimos didesnės nei minimalios garantuotos palūkanos ir (ar) papildomos palūkanos iš draudimo pelno dalies.

Universalus kaupiamojo gyvybės draudimo produktai kapitalo kaupimo ir mokesčių atskleidimo prasme yra panašūs į investicinius gyvybės draudimo produktus. Šių produktų pasiūla padidėjo tik pastaraisiais metais, atsiradus didesniam vartotojų poreikiui turėti tam tikrą garantiją dėl sukauptos sumos laikotarpio pabaigoje. Be to, draudėjas turi didesnę pasirinkimo

kimą, nes skirtingos įmonės garantuoja skirtingo dydžio metines palūkanų normas. Draudėjas, sudarydamas draudimo sutartį, pasirenka, kokio dydžio draudimo įmoką nori mokėti, koku periodiškumu ir draudimo terminą. Pasirinkus šiuos parametrus, pagal draudimo įmonės garantuojamas palūkanas (pvz., minimali 2 % metinių palūkanų norma) iš anksto yra žinoma, kokia minimali suma bus sukaupta draudimo laikotarpio pabaigoje. Draudėjas gali įvertinti, ar apskaičiuota kapitalo vertė tenkina jo lūkesčius. Tačiau visada reikia atkreipti dėmesį į galimą **infliacijos** įtaką sukaupto kapitalo vertei draudimo laikotarpio pabaigoje. Gali būti, kad tam tikrais laikotarpiais infliacija viršys garantuojamą palūkanų normą, todėl sukaupta suma nuvertės.

Taip pat reikėtų žinoti, kad draudimo išmokos dydis laikotarpio pabaigoje garantuojamas tik tuo atveju, jei nustatyto dydžio draudimo įmokos mokamos laiku (pagal įmokų mokėjimo grafiką). Draudimo išmokos dydis gali būti didesnis arba mažesnis, jei faktiškai sumokėta įmokų suma skiriasi nuo numatytos sudarant draudimo sutartį. Pavyzdžiui, jei draudimo įmokos buvo sumažintos ar buvo sustabdytas jų mokėjimas, garantuojamas draudimo išmokos dydis perskaičiuojamas ir pastaroji suma bus mažesnė, nei buvo numatyta sudarant sutartį.

Universalaus kaupiamojo gyvybės draudimo produktų atveju visi administraciniai mokesčiai atskleisti draudimo taisyklėse ar kainynuose ir suteikia vartotojams daugiau galimybių įvertinti, kokia įmokos dalis skiriama kaupimui, o kokia – mokesčiams padengti. Atsižvelgiant į tai, keisti kaupimui skirtą įmokos dalį (pvz., pasirinkti įmokos indeksavimą, ją didinant periodiškai nustatyto procentu), siekiant sukaupti didesnę kapitalą arba skirti didesnę įmokos dalį draudimo apsaugoms.

1 pavyzdys

Mokant kas mėnesį po 200 Lt (iš jų 30 Lt skirta mokesčiams padengti, o kita dalis – 170 Lt – kaupimui), draudėjas gali kaupimui skirtą įmokos dalį padidinti arba sumažinti. Pavyzdžiui, siekdamas sukaupti didesnę pinigų sumą, draudėjas galėtų mokėti po 230 Lt, mokesčiams padengti bus skirta apie 30 Lt, o kaupimui jau bus skirta 200 Lt vietoj buvusių 170 Lt.

Pastebėtina, kad mokesčių dydžiai nėra pastovūs per visą draudimo laikotarpį, todėl ir kaupimui skirta įmokos dalis yra kintanti (plačiau apie tai žr. II.3 „Kokie taikomi mokesčiai“).

Draudimo rinkoje nėra didelė tradicinių kaupiamojo gyvybės draudimo produktų pasiūla, be to, dažnai siūlomos garantuotos palūkanos yra mažesnės nei universalaus kaupiamojo draudimo. Tradiciniai kaupiamojo gyvybės draudimo produktai skiriasi nuo universalių mažesnėmis galimybėmis draudėjams įvertinti, kokią įtaką sukaupiamam kapitalui turės draudimo sąlygų keitimas, papildomų rizikų pasirinkimas ar sukaupto kapitalo dalies atsiėmimas, nes sukaupto kapitalo skaičiavimas pagrįstas aktuariniais skaičiavimais. Be to, tai yra ilgalaikiai finansiniai įsipareigojimai mokėti nustatyto dažnumo ir dydžio įmokas, todėl reikia įvertinti savo finansines galimybes ateityje, nes keisti draudimo sąlygas kainuoja, o nutraukti anksčiau laiko sutartį dažnu atveju ir finansiškai nenaudinga. Todėl **svarbu**, prieš priimant sprendimą dėl tradicinio ar universalaus draudimo sąlygų keitimo, kreiptis į draudimo įmonę, kad pastaroji nurodytų, kiek kainuos draudimo sąlygų keitimas ir kokią įtaką tai turės sukaupiamam kapitalui.

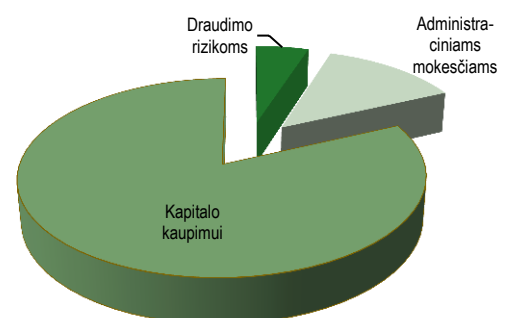
Toliau šioje informacinėje analitinėje medžiagoje bus išsamiau nagrinėjamas universalus¹ kaupiamasis draudimas su garantuotomis palūkanomis, atsižvelgiant į tai, kad šios rūšies draudimo produktai rinkoje atsirado neseniai ir yra mažiau žinomi.

I.2. Draudimo įmokos paskirstymas

Universalaus kaupiamojo gyvybės draudimo įmokos dydžiui didžiausią įtaką turi pasirinktos draudimo rizikos (mirties atveju, kritinių ligų atveju ir pan.) ir suma, kurią sutarties laikotarpio pabaigoje norima sukaupti. Draudimo įmoka skirta draudėjo pasirinktoms draudimo rizikoms padengti, taip pat draudimo įmonės administraciniams mokesčiams, o kita jos dalis – kapitalo kaupimui (žr. 1 pav.).

Draudimo įmokos paskirstymo proporcijos priklauso nuo draudimo įmonės taikomų mokesčių dydžių – skirtingos įmonės taiko skirtingus mokesčių dydžius, todėl visada pravartu pasidomėti, kiek tektų mokėti siekiant apsidrausti universaliu kaupiamuoju gyvybės draudimu kitoje įmonėje. Draudimo įmokos paskirstymo proporcijas taip pat lemia draudėjo pasirinkimas: draudimo apsaugos dydis ir draudimo laikotarpis. Pavyzdžiui, pasirinkus didesnę gyvybės draudimo sumą, bus išskaičiuojami ir atitinkamai didesni mokesčiai šiai rizikai padengti, todėl kaupimui teks mažesnę įmokų dalis. Draudėjas, norėdamas sukaupti didesnę sumą laikotarpio pabaigoje, įmokos dalį, skirtą kaupimui, turėtų padidinti ir (ar) pratęsti draudimo laikotarpį, nes garantuotos palūkanos skaičiuojamos tik nuo kaupimui skirtų lėšų. Todėl **svarbu** įvertinti ne tik

1 pav. Draudimo įmokos paskirstymas

¹ Atkreiptinas dėmesys, kad draudimo rinkoje yra investicinio gyvybės draudimo produktai, kurie vadinami universaliu gyvybės draudimu. Tačiau šis produktas nėra su garantuotomis palūkanomis, visa investavimo rizika tenka draudėjui.

savo poreikius, t. y. kokio dydžio finansinės paramos reikėtų nelaimės atveju ir kokio dydžio kapitalo – ateities tikslams įgyvendinti, bet ir visų mokesčių našta, kuri reikšmingai gali mažinti kapitalo vertę.

Paminėtina, kad draudimo įmonė, siūlydama universalios kaupiamojo gyvybės draudimo produktą, draudimo taisyklėse numato papildomų palūkanų galimybę (plačiau žr. II.4 „Kokia bus Jūsų draudimo išmoka sutarties galiojimo pabaigoje?“) iš draudimo įmonės sėkmingos investicinės veiklos, todėl draudėjas gali tikėtis sukaupti didesnę sumą, nei apskaičiuota su garantuotomis palūkanomis.

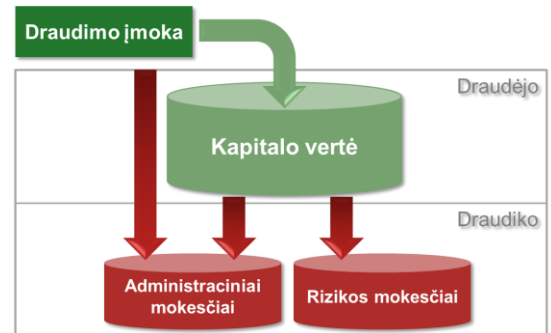
I.3. Kokie taikomi mokesčiai

Draudimo įmonės universalios kaupiamojo gyvybės draudimo sutarčiai taikomus mokesčius galima suskirstyti į dvi grupes:

- draudimo rizikos mokesčiai (mokesčiai už suteiktą draudimo apsaugą nelaimės atveju);
- administraciniai mokesčiai (administraciniai mokesčiai išskaičiuojami tiek iš sumokėtos draudimo įmokos, tiek iš kapitalo).

Iš sukaupto kapitalo kiekvieną mėnesį per visą draudimo sutarties galiojimo laikotarpį išskaičiuojami rizikos mokesčiai ir administraciniai mokesčiai draudimo įmonės periodinėms sąnaudoms padengti. Šių mokesčių dalimi mažėja lėšos, skirtos kapitalui kaupti, kaip tai iliustruoja 2 pav. pateiktas įmokos paskirstymo pavyzdys.

2 pav. Draudimo įmokos paskirstymas

I.3.1. Kokios draudimo rizikos? Kokio dydžio rizikų mokesčiai?

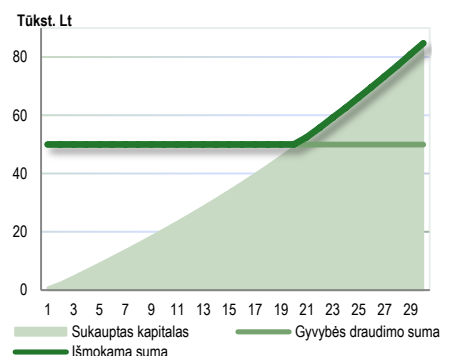
Universalios kaupiamojo gyvybės draudimo sutartis apima ir draudimo sumą apdraustojo mirties atveju. Už suteiktą draudimo apsaugą draudimo įmonė kiekvieną mėnesį iš sukaupto kapitalo atskaito mirties rizikos mokestį, kurio dydis priklauso nuo:

- rizikingumo: sutarties sudarymo ar sąlygų keitimo metu draudimo įmonė atsižvelgia į asmens, ketinančio sudaryti kaupiamojo gyvybės draudimo sutartį, sveikatos būklę, gyvenimo būdą, pomėgius ir kitus veiksnius, susijusius su draudimo rizikos įvertinimu (padidėjusi rizika didina mirties rizikos mokestį);
- apdraustojo amžiaus: apdraustajam senstant, mirties rizikos mokestis didėja dėl taikomų mirtingumo prielaidų;
- išmokamos sumos apdraustojo mirties atveju.

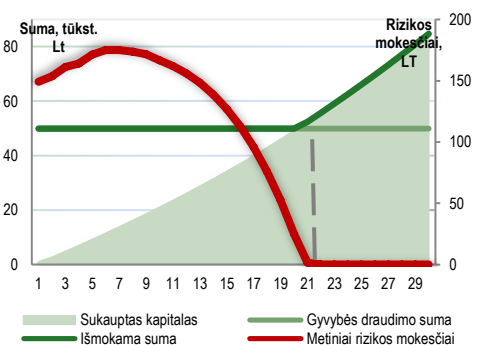
Paskutiniai du minėti veiksniai yra nepastovūs laiko atžvilgiu, todėl lemia mirties rizikos mokesčio kitimą per visą draudimo laikotarpį. Išmokamos sumos apdraustojo mirties atveju dydis priklauso nuo vieno iš pasirinktų draudimo variantų.

- **Išmokama didesnė suma: arba draudimo suma apdraustojo mirties atveju, arba sukaupto kapitalo vertė** (žr. 3 pav.). Kai sukaupto kapitalo vertė viršija gyvybės draudimo sumą, apdraustojo mirties atveju išmokamas sukauptas kapitalas. Draudimo įmonė, kiekvieną kartą skaičiuodama mirties rizikos mokestį, vertina šių dviejų sumų – gyvybės draudimo sumos ir kapitalo vertės – skirtumą. Draudimo sutarties galiojimo pradžioje (1–8 draudimo metais), kai sukauptas kapitalo vertė maža, mirties rizikos mokesčio didėjimui turi įtakos apdraustojo senėjimas (žr. pavyzdžio, kai draudimo laikotarpio pradžioje apdraustojo amžius 30 metų, iliustraciją 4 pav.). Didėjant sukaupto kapitalo vertei, skirtumas tarp gyvybės draudimo sumos ir sukaupto kapitalo vertės mažėja ir tai lemia mirties rizikos mokesčio mažėjimą, nes apdraustojo amžiaus veiksnio įtaka tampa nereikšminga. Mirties rizikos mokestis neišskaičiuojamas, kai šis skirtumas tampa nuliniu arba sukauptas kapitalo vertė viršija gyvybės draudimo sumą.
- **Išmokamos abi sumos: gyvybės draudimo suma ir sukaupto kapitalo vertė.** Šiuo atveju, apskaičiuojant mirties rizikos mokesčio dydį atsižvelgiama į gyvybės draudimo sumą ir į apdraustojo amžių. Todėl mirties rizikos mokestis bus didesnis nei pirmojo draudimo varianto atveju. Ypač ryškus skirtumas vėlesniais draudimo metais, nes šio mokesčio augimą per visą draudimo laikotarpį lemia apdraustojo amžiaus didėjimas. Kadangi šis draudimo variantas nėra labai paplitęs (draudėjai dažniausiai renkasi pirmąjį draudimo variantą), todėl nebuvo nagrinėtas atliekant šią analizę.

3 pav. Išmokama suma mirties atveju

4 pav. Rizikos mokesčių priklausomybė nuo sukaupto kapitalo ir apdraustojo amžiaus

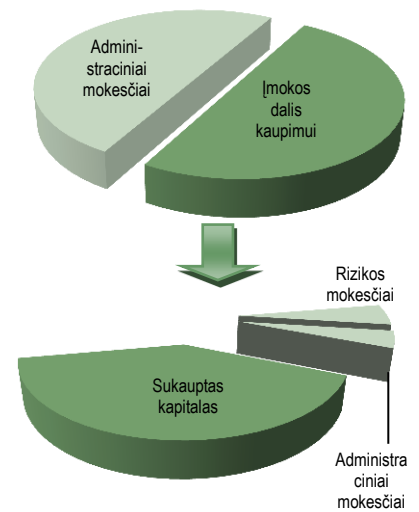
Kaupiamojo gyvybės draudimo sutartimi galima papildomai apsidrausti nuo kitų draudimo rizikų. Papildomi draudimo objektai gali būti turiniai interesai, susiję su apdraustojo kūno sužalojimais ir sveikatos sutrikimais dėl traumos, nelaimingo atsitikimo metu, ligomis, visišku ir nuolatiniu apdraustojo darbingumo praradimu ar mirtimi dėl nelaimingo atsitikimo ir pan. Tačiau reikėtų žinoti, kad kuo daugiau apdrausta rizikų, tuo mažesnė draudimo įmokos dalis tenka kaupimui dėl didesnių mokesčių rizikoms padengti. Draudimo įmonė už kiekvieną papildomai pasirinktą draudimo riziką periodiškai (dažniausiai kiekvieną mėnesį) išskaičiuoja mokesť iš draudėjo sukaupto kapitalo. Taip pat reikėtų atkreipti dėmesį į draudimo įmonių taisyklėse apibrėžtus draudžiamuosius ir nedraudžiamuosius įvykius, (jiems įvykius draudimo įmonė privalo arba neprivalo išmokėti draudimo išmoką), ir į traumų lenteles, įvertinant, kokiais atvejais ir kokio dydžio bus mokama draudimo išmoka atsitikus nelaimingam įvykiui.

1.3.2. Kokio dydžio yra administraciniai mokesčiai?

Administraciniai mokesčiai skaičiuojami tiek nuo sumokėtos įmokos, tiek nuo sukaupto kapitalo (žr. 2 pav.). Taikomi mokesčiai gali būti išreikšti kaip procentinis dydis (pvz., 1 % sukaupto kapitalo) arba kaip fiksuotas dydis (pvz., fiksuota 8 litų suma per mėnesį).

Visas draudimo įmonės patiriamas sąnaudas, kurios padengiamos iš draudėjo sumokėtų įmokų ir sukaupto kapitalo, galima suskirstyti į dvi grupes: pradinės, paprastai apimančias draudimo sutarties sudarymo išlaidas – komisinį atlyginimą, draudimo sutarties sudarymo bei draudimo liudijimo išdavimo sąnaudas ir periodines sąnaudas, kurioms priskiriamos draudimo įmonės patiriamos administracinės išlaidos, informacijos teikimo per draudimo sutarties galiojimo laikotarpį sąnaudas ir kitos patiriamos sąnaudos, susijusios su kapitalo vertės skaičiavimu. Pradinės sąnaudos dažniausiai padengiamos per kelerius pirmuosius draudimo laikotarpio metus. Todėl bendra padengta sąnaudų suma per pirmuosius metus gali būti gerokai didesnė nei kitais draudimo sutarties galiojimo metais. Daugeliu atvejų pirmaisiais draudimo metais 50 proc. įmokos skirta pradinėms sąnaudoms padengti, kita įmokos dalis skiriama kapitalui kaupti. Be to, iš kaupiamo kapitalo kiekvieną mėnesį išskaičiuojami draudimo rizikos ir fiksuoti administraciniai mokesčiai (žr. 5 pav.). Todėl pirmaisiais metais palyginti nedidelė įmokos dalis skiriama kaupimui.

5 pav. Mokesčių dalis nuo įmokos pirmaisiais draudimo metais

2 pavyzdys

Iš kiekvienos sumokėtos 200 Lt draudimo įmokos pirmaisiais draudimo metais kas mėnesį išskaičiuojama 100 Lt pradinėms sąnaudoms padengti. Likę 100 Lt skiriami kapitalui kaupti. Iš suformuoto kapitalo išskaičiuojamas mėnesinis administracinis mokestis 8 Lt ir draudimo rizikų mokesčiai 10 Lt (kintantis dydis). Todėl gynam kaupimui tenka mažiau nei 100 Lt, t. y. 82 Lt.

Ketvirtaisiais ir vėlesniais metais sumokėjus 200 Lt draudimo įmokos, pradinėms sąnaudoms bus išskaičiuota 10 Lt, o atskaičius periodinius administracinių mokesčių (8 Lt) ir draudimo rizikų mokesčių (dėl sukaupto kapitalo įtakos šis mokestis mažesnis nei pirmaisiais metais, tarkime, jo dydis lygus 8 Lt), gynam kaupimui teks 174 Lt.

Kaip matyti iš 2 lentelėje pateiktų duomenų, vėlesniais draudimo metais išskaičiuotų iš draudimo įmokos administracinių mokesčių procentas mažėja. Kiekviena draudimo įmonė taiko skirtingus administracinių mokesčių dydžius nuo periodinės draudimo įmokos.

2 lentelė. Mokesčių dydis nuo periodinės draudimo įmokos (procentais)

Draudimo įmonės (filialo) pavadinimas	Produkto pavadinimas, taisyklių Nr.	Draudimo sutarties metai			
		pirmi	antri	treči	vėlesni
Gyvybės draudimo UAB „Bonum Publicum“	Universalus gyvybės draudimas su garantuotomis palūkanomis, Nr. 015	50*	25	5	5
Compensa Life Vienna Insurance Group SE Lietuvos filialas	Gyvybės draudimas su garantuotomis palūkanomis, Nr. 011	55	55	55	3
UAB „PZU Lietuva gyvybės draudimas“	Gyvybės draudimas „Garantija plus“, Nr. 305	50	25	5	5

* Pirmaisiais metais, kai kaupimo laikotarpis 20 ir 30 metų, atskaitoma 50 proc., o kai šis laikotarpis 10 metų – 25 proc.

Kas mėnesį iš kapitalo išskaičiuojami administraciniai mokesčiai dažniausiai yra fiksuoti. Gyvybės draudimo įmonių taikomi administracinių mokesčių dydžiai pateikti 3 lentelėje.

3 lentelė. Administracinių mokesčių dydis nuo kapitalo

Draudimo įmonės (filialo) pavadinimas	Produkto pavadinimas, taisyklių Nr.	Periodiniai administraciniai mokesčiai nuo kapitalo, Lt
Gyvybės draudimo UAB „Bonum Publicum“	Universalus gyvybės draudimas su garantuotomis palūkanomis, Nr. 015	4
Compensa Life Vienna Insurance Group SE Lietuvos filialas	Gyvybės draudimas su garantuotomis palūkanomis, Nr. 011	0,05 proc., bet ne mažiau kaip 8 Lt
UAB „PZU Lietuva gyvybės draudimas“	Gyvybės draudimas „Garantija plus“, Nr. 305	8

Svarbu žinoti, kad jei administracinio mokesčio dydis nustatytas kaip tam tikras procentas sukaupto kapitalo, vėlesniais laikotarpiais, augant kapitalo vertei, šis mokestis didės.

I.4. Kokia bus Jūsų draudimo išmoka sutarties galiojimo pabaigoje?

Draudimo laikotarpiui pasibaigus, draudimo įmonė išmoka sukaupto kapitalo vertę atitinkančią išmoką. Išmokos dydis priklauso nuo kaupimui skirtų draudimo įmokų, garantuotų metinių palūkanų, išskaičiuotų mokesčių už draudimo rizikas ir administracinių mokesčių iš kapitalo. **Svarbu** žinoti, kad garantuotos metinės palūkanos skaičiuojamos nuo kaupiamo kapitalo (įmokos dalis, skirta kaupimui, minus rizikų ir administraciniai mokesčiai), o ne nuo sumokėtos draudimo įmokos. Todėl didelę įtaką galutinei kapitalo vertei turi draudimo įmokos dalis, skirta kaupimui. Skirtingos draudimo įmonės garantuoja skirtingas metines palūkanas. Kai kurios draudimo įmonės, pavyzdžiui, *Compensa Life Vienna Insurance Group SE* Lietuvos filialas garantuoja 2,5 proc. metines palūkanas per visą draudimo laikotarpį, kitos gali nustatyti minimalią garantuotą metinę palūkanų normą, tačiau tam tikrą laikotarpį gali mokėti ir didesnę palūkanų normą, pavyzdžiui, UAB „PZU Lietuva gyvybės draudimas“ garantuoja minimalią 2,75 proc. metinę palūkanų normą, tačiau šiuo metu galioja 3 proc. garantuota palūkanų norma, nustatyta šios draudimo įmonės valdybos sprendimu laikotarpiui nuo 2013 m. vasario 1 d. iki 2014 m. sausio 31 d. Pasibaigus šiam laikotarpiui, valdyba gali nustatyti kitą palūkanų normą, kitu atveju taikoma minimali garantuota palūkanų norma. Gyvybės draudimo UAB „Bonum Publicum“ nėra šiuo metu nustačiusi didesnės palūkanų normos nei minimali garantuota metinė palūkanų norma 2 proc.

Svarbu žinoti, kad dažniausiai kaupiamojo gyvybės draudimo sutartis apima ir draudėjo dalyvavimą paskirstant draudimo įmonės pelną, t. y. jeigu draudimo įmonė gauna didesnį pajamingumą nei garantuotos palūkanos iš draudimo sutarčių sukaupto kapitalo investicijų, dažnu atveju tam tikra pelno dalis skiriama draudėjams. Ši pelno dalis paskirstoma kiekvienai sutarčiai proporcingai pagal sukauptą kapitalą. Todėl draudėjas gali tikėtis sukaupti didesnį kapitalą, nei jam garantuojama. Kiekviena draudimo įmonė yra patvirtinusi pelno paskirstymo metodiką, kuria vadovaujantis kiekvieniems metams pasibaigus skaičiuojama draudimo sutartims skiriama pelno dalis. Pavyzdžiui, UAB „PZU Lietuva gyvybės draudimas“ skiria 85 proc. apskaičiuoto draudimo įmonės pelno, viršijančio garantuotą palūkanų normą, gyvybės draudimo UAB „Bonum Publicum“ skiria ne mažiau nei 50 proc. apskaičiuoto pelno, tačiau jeigu pelnas yra mažesnis kaip 1 proc. sukaupto kapitalo sumos pelno apskaičiavimo dieną, jis gali būti ir neskiriamas. *Compensa Life Vienna Insurance Group SE* Lietuvos filialo atveju papildomos palūkanos skiriamos pagal valdybos nutarimu patvirtintą palūkanų normą, atsižvelgus į metinius veiklos rezultatus (ne tik į investicijų pelningumą, bet ir į bendrus įmonės rezultatus bei ekonomikos rodiklius). Pavyzdžiui, nustačius palūkanų normą 4 proc., draudimo sutartims su 2,5 proc. garantuota palūkanų norma skiriama 1,5 proc. papildomų palūkanų.

Taip pat reikėtų atkreipti dėmesį ir į draudimo taisyklėse nustatytą terminą (pvz., 1 ar 5 mėn. ir pan.), per kiek laiko pasibaigus kalendoriniams metams skaičiuojamas ir paskirstomas pelnas. **Svarbu** žinoti, kad kuo anksčiau padidinamas papildomomis palūkanomis sukauptas kapitalas, tuo didesnė suma gaunama skaičiuojant garantuotas palūkanas ir sukaupiamas didesnis kapitalas. Dažniausiai papildomos palūkanos skaičiuojamos ir prie sukauptos sumos pridedamos proporcingai pagal vidutinį sukauptos sumos dydį per praėjusius metus, t. y. imamas aritmetinis vidurkis sukauptos sumos, buvusios praėjusių metų pradžioje, ir sukauptos sumos tų metų pabaigoje. Apskaičiavus sukauptos sumos vidutinį dydį, pastarasis dydis dauginamas iš papildomų palūkanų normos. Taigi, jei toks sukauptos sumos vidurkis būtų 10 000 Lt, o papildomų palūkanų būtų skiriama 0,5 proc., tai papildomos palūkanos atitinkamai sudarytų 50 Lt. Kuo didesnis sukauptas kapitalas, tuo didesnė papildoma suma bus priskirta.

Atkreiptinas dėmesys, kad teigiami investicijų praeities rezultatai **negarantuoja** tokių pačių rezultatų ateityje.

I.5. Kas atsitinka nutraukus draudimo sutartį anksčiau laiko?

Universalus kaupiamasis gyvybės draudimas priskiriamas ilgalaikiams taupymo produktams. Nors draudėjas turi teisę bet kada nutraukti draudimo sutartį, **svarbu** žinoti, kad draudimo sutarties nutraukimas nepasibaigus sutarties galiojimo laikotarpiui beveik visada yra nuostolingas. Viena iš nuostolingumo priežasčių yra ta, kad pirmus kelerius metus administraciniai ir rizikų mokesčiai yra daug didesni (atitinkamai įmokos dalis, skirta kaupimui, yra gerokai mažesnė) nei vėlesniais draudimo sutarties galiojimo metais. Tad jei sutartis nutraukiama sutarties galiojimo pradžioje, draudėjui gražintina suma (išperkamoji suma, kuri dažniausiai apskaičiuojama kaip sukaupto kapitalo vertė atėmus sutarties nutraukimo mokestį, kuris padengtu

nutraukimo procesų administravimo sąnaudas) yra gana maža, palyginti su draudėjo sumokėtomis (periodinėmis) įmokomis arba lygi nuliui.

Vėlesniais draudimo sutarties galiojimo metais išperkamosios sumos ir sukaupto kapitalo santykis didėja (pvz., po aštuone-rių draudimo metų išperkamoji suma gali siekti 95 ar 97 proc. sukaupto kapitalo) ir tik praėjus dešimt metų ar daugiau yra išmokama dažniausiai 100 proc. sukaupto kapitalo vertė. Todėl svarbu pasidomėti ne tik koks yra draudimo sutarties nutraukimo mokesčio dydis, bet ir atkreipti dėmesį į išperkamųjų sumų dydžius. Tai gali būti aktualu ateityje, susidūrus su finansiniais sunkumais, kai trūkstant lėšų draudėjas nebegalės tinkamai vykdyti savo įsipareigojimų pagal draudimo sutarties sąlygas. Sprendimas nutraukti draudimo sutartį visada turi būti gerai apsvarstytas, o galimos pasekmės tinkamai įvertintos.

II. Universalaus kaupiamojo gyvybės draudimo produktų analizė

Lietuvos bankas, atsižvelgdamas į tai, kad universalaus kaupiamojo gyvybės draudimo produktų dėl skirtingų garantuotų palūkanų ir skirtingų atskaitymų dydžių palyginamumas yra problemiškas, atliko draudimo įmonių fiziniams asmenims siūlomų šių produktų analizę, siekdamas standartinių prielaidų pagrindu palyginti garantuotų palūkanų normų ir visų atskaitymų įtaką sukauptam kapitalui.

Lietuvos banko atliktos analizės metu nagrinėjami šių gyvybės draudimo bendrovių – gyvybės draudimo UAB „Bonum Publicum“, UAB „PZU Lietuva gyvybės draudimas“, *Compensa Life Vienna Insurance Group SE* Lietuvos filialo – universalaus kaupiamojo gyvybės draudimo produktai, kuriuos pasirinkę vartotojai gali apdrausti save ir savo šeimos narius nuo mirties rizikos (draudėjas gali pasirinkti ir kitas papildomas draudimo rizikas), taip pat sukaupti pinigų ateities poreikiams, gaudami garantuotas palūkanas, apskaičiuojamas nuo kaupiamo kapitalo ir dažnu atveju dalį draudimo bendrovės pelno.

Įmonės pateikė informaciją užpildžiusios Lietuvos banko parengtą lentelę, kurioje buvo pateikti duomenys apie atitinkamos įmonės fiziniams asmenims siūlomą gyvybės draudimo produktą, ir taikydamos standartines prielaidas (jos aprašytos II.1. „Standartinės prielaidos“).

Atkreiptinas dėmesys, kad analizuojami įmonių duomenys tėra tik **pavyzdiniai** (sumodeliuoti pagal standartines prielaidas) ir skirti parodyti, kokią įtaką garantuotos palūkanos ir atskaitymai, taikomi atitinkamos įmonės universalaus kaupiamojo gyvybės draudimo produkto atžvilgiu, daro sukaupto kapitalo vertei. Pakeitus kelis standartinių prielaidų parametrus (pvz., laikotarpį ar įmokos dydį), skaičiavimai gali skirtis nuo aprašytų rezultatų. Todėl, priimant sprendimą dėl konkretaus universalaus kaupiamojo gyvybės draudimo produkto su garantuotomis palūkanomis, reikėtų įvertinti visų draudimo įmonių pateiktus pasiūlymus.

II.1. Standartinės prielaidos

Lietuvos banko atlikto tyrimo metu taikytos šios standartinės prielaidos:

- sudaroma gyvybės draudimo sutartis;
- apdraustasis – 30 metų asmuo;
- gyvybės draudimo suma 50 000 Lt; apdraustojo mirties atveju išmokama didesnė suma: draudimo suma apdraustojo mirties atveju arba sukauptas kapitalas;
- analizuojamas laikotarpis – 10, 20, 30 metų;
- pastovi per visą ataskaitinį laikotarpį periodinė įmoka – 200 Lt / mėn.;
- skaičiavimams naudojami aktualūs šių dienų mokesčiai;
- naudojama šių dienų galiojanti draudimo sutartims taikoma garantuota palūkanų norma: jei garantuota palūkanų norma nėra pastovi per visą draudimo laikotarpį, tada taikoma minimali nustatyta garantuota palūkanų norma.

Paminėtina, kad visi skaičiavimai atlikti neatsižvelgus į ilgalaikėms kaupimo sutartims taikomą gyventojų pajamų mokesčio lengvatą.

II.2. Analizės rezultatai

II.2.1. Mirties rizikos mokesčio dydžiai

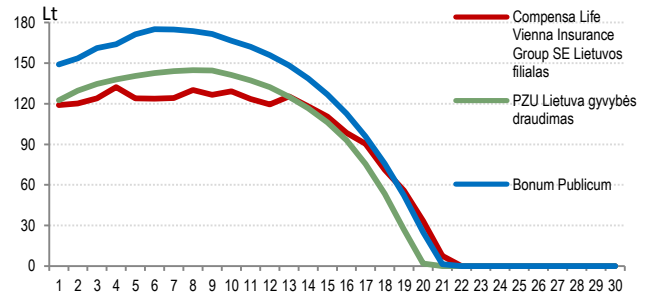
Už pasirinktą draudimo mirties atveju apsaugą kiekvieną mėnesį draudimo įmonė išskaičiuoja mirties rizikos mokestį. Remiantis draudimo įmonių pateiktais duomenimis, šio mokesčio suma per visą draudimo laikotarpį, pavyzdžiui, per 20 metų, standartines sąlygas atitinkančiam asmeniui sudarytų nuo 2 200 iki 2 755 Lt (žr. 4 lentelę).

4 lentelė. Mirties rizikos mokesčiai (Lt)

Draudimo įmonės (filialo) pavadinimas	Produkto pavadinimas, taisyklių Nr.	Kaupimo laikotarpis, m.		
		10	20	30
Sumokėtų įmokų suma		24 000	48 000	72 000
Gyvybės draudimo UAB „Bonum Publicum“	Universalus gyvybės draudimas su garantuotomis palūkanomis, Nr. 015	1 633	2 755	2 756
<i>Compensa Life Vienna Insurance Group SE</i> Lietuvos filialas	Gyvybės draudimas su garantuotomis palūkanomis, Nr. 011	1 253	2 200	2 207
UAB „PZU Lietuva gyvybės draudimas“	Gyvybės draudimas „Garantija plus“, Nr. 305	1 383	2 251	2 251

Pažymėtina, kad atskaitomų mirties rizikos mokesčių dydžiai, esant 20 ir 30 metų kaupimo laikotarpiui, mažai skiriasi, nes, draudėjo sukaupto kapitalo vertei viršijus nustatytą gyvybės draudimo sumą apdraustojo mirties atvejui, šis mokestis nebeskaičiuojamas ir nebeatskaitomas. Mirties rizikos mokesčių, taikomų draudimo įmonėse, dydžiai gana skirtingi. Tai lemia ne tik naudojamos skirtingos mirtingumo prielaidos, bet ir dėl skirtingų administracinių mokesčių ir garantuotų palūkanų įtakos sukauptas skirtingo dydžio kapitalas (žr. 6 pav. rizikų mokesčių kaitą per 30 draudimo metų).

6 pav. Metiniai mirties rizikų mokesčių dydžiai per 30 metų draudimo laikotarpį

II.2.2. Administraciniai mokesčiai

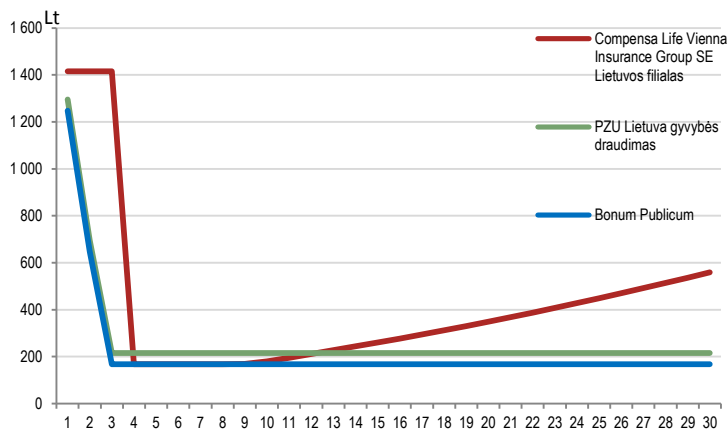
Įvertinus visus atskaitymus iš sumokėtų draudimo įmokų ir periodinius (kas mėnesį) administracinius mokesčius iš kapitalo (4 Lt išskaičiuoja gyvybės draudimo UAB „Bonum Publicum“, 0,05 proc. kapitalo, bet ne mažiau kaip 8 Lt – *Compensa Life Vienna Insurance Group SE* Lietuvos filialas, 8 Lt – UAB „PZU Lietuva gyvybės draudimas“), iš viso per draudimo laikotarpį išskaičiuota atitinkama administracinių mokesčių suma, parodyta 5 lentelėje.

5 lentelė. Administraciniai mokesčiai (Lt)

Draudimo įmonės (filialo) pavadinimas	Produkto pavadinimas, taisyklių Nr.	Kaupimo laikotarpis, m.		
		10	20	30
Sumokėtų įmokų suma		24 000	48 000	72 000
Gyvybės draudimo UAB „Bonum Publicum“	Universalus gyvybės draudimas su garantuotomis palūkanomis, Nr. 015	2 640	4 920	6 600
<i>Compensa Life Vienna Insurance Group SE</i> Lietuvos filialas	Gyvybės draudimas su garantuotomis palūkanomis, Nr. 011	5 437	8 139	12 752
UAB „PZU Lietuva gyvybės draudimas“	Gyvybės draudimas „Garantija plus“, Nr.305	3 720	5 880	8 040

Didesnę administracinių mokesčių dalį draudimo įmonės išskaičiuoja pirmaisiais draudimo metais, laikui bėgant šie mokesčiai dažniausiai turi tendenciją mažėti.

7 pav. Administracinių mokesčių dydžiai per 30 metų draudimo laikotarpį

Administracinių mokesčių kaita per draudimo laikotarpį, pateikta 7 pav., parodo, ne tik administracinių mokesčių dydžius pirmais metais, bet ir administracinio mokesčio sumos (kai administracinis mokesčio dydis 0,05 proc. kapitalo), palyginti su sukauptu kapitalu, augimą. Vėlesniais laikotarpiais augant kapitalo vertei, šio mokesčio suma didės.

II.2.3. Kapitalo vertė

Įvertinus taikytas prielaidas, mokesčių įtaką ir atitinkamos įmonės taikomą garantuotą minimalią palūkanų normą, matyti, kad draudėjas skirtingose draudimo įmonėse sukauptų skirtingą pinigų sumą. Draudėjas gali palyginti per skirtingą draudimo laikotarpį sukauptą sumą (žr. 6 lentelę). Pavyzdžiui, pasibaigus 20 metų draudimo laikotarpiui, draudėjas skirtingose įmonėse gali sukaupti nuo 47 713 iki 52 320 Lt.

6 lentelė. Sukaupto kapitalo vertė (Lt)

Draudimo įmonės (filialo) pavadinimas	Produkto pavadinimas, taisyklių Nr.	Garantuota minimali palūkanų norma, %	Kaupimo laikotarpis, m.		
			10	20	30
Sumokėtų įmokų suma			24 000	48 000	72 000
Gyvybės draudimo UAB „Bonum Publicum“	Universalus gyvybės draudimas su garantuotomis palūkanomis, Nr. 015	2,00	21 773	49 159	84 771
Compensa Life Vienna Insurance Group SE Lietuvos filialas	Gyvybės draudimas su garantuotomis palūkanomis, Nr. 011	2,50	19 245	47 713	83 083
UAB „PZU Lietuva gyvybės draudimas“	Gyvybės draudimas „Garantija plus“, Nr.305	2,75	21 529	52 320	93 743

Pažymėtina, kad ši sukaupta kapitalo vertė apskaičiuota tik su minimalia garantuota metine palūkanų norma. Draudimo taisyklėse dažniausiai nurodyta, kad tam tikram laikotarpiui draudimo įmonė gali nustatyti kitą garantuotą palūkanų normą, tačiau ji negali būti mažesnė nei minimali garantuota palūkanų norma. Taip pat nebuvo vertinama, kokią įtaką sukaupiam kapitalui turėtų tikėtina gautina papildoma suma, skirstant draudimo įmonės pelną, todėl rezultatai yra tik iliustracinio pobūdžio.

III. Apibendrinimas

Universalaus kaupiamojo gyvybės draudimo su garantuotomis palūkanomis produktai skirti finansinei apsaugai nelaimės atveju ir ilgalaikiam taupymui, siekiant sukaupti tam tikrą pinigų sumą ateityje vaikų studijoms, pensijai ir pan. Be to, šis produktas tinka investavimo (palūkanų normos svyravimo) rizikos netoleruojantiems asmenims. Tai pagrindžia ir šios analizės metu gauti rezultatai: sudaręs ilgalaikę sutartį 30 metų, draudėjas draudimo laikotarpio pabaigoje sukauptų sumą, viršijančią sumokėtų įmokų sumą. Tai ir yra esminis kaupiamojo gyvybės draudimo su garantuotomis palūkanomis privalumas, palyginti su investiciniu gyvybės draudimu, kur draudėjas prisiima visą su investavimu susijusią riziką ir pats atsako už priimtus investicinius sprendimus.

Lyginant su tradiciniais kaupiamojo gyvybės draudimo produktais, universalus draudimas yra pranašesnis tuo, kad draudėjui atskleidžiami visi administraciniai mokesčiai, jam yra paprasčiau įvertinti, kiek jis sumoka už draudimo paslaugą, kiek skiriama kaupimui ir pan. Paminėtina, kad sukaupta kapitalo vertė ir vienu, ir kitu atvejais skiriasi nedaug. Pavyzdžiui, standartinės sąlygas atitinkantis tradicinis produktas draudėjui suteikia galimybę per 20 metų sukaupti daugiau kaip 47 000 Lt (taip pat yra galimybė gauti didesnę sumą, įvertinus papildomas palūkanas). Tačiau tradiciniai produktai skiriasi nuo universalių produktų mažesnėmis galimybėmis draudėjams įvertinti, kokią įtaką sukauptam kapitalui ir draudimo sumai turės draudimo sąlygų keitimas (keičiantis draudimo įmokos dydžiui, perskaičiuojama ne tik išmokos dydis laikotarpio pabaigoje, bet ir draudimo suma mirties atveju), papildomų rizikų pasirinkimas ar sukaupto kapitalo dalies atsiėmimas, nes visi skaičiavimai pagrįsti aktuariniais metodais.

Kaupiamasis gyvybės draudimas yra ilgalaikis finansinis įsipareigojimas ir nėra paprasta įvertinti, prieš priimant sprendimą sudaryti ilgalaikę sutartį, ar draudėjas bus finansiškai pajėgus mokėti tam tikro dydžio įmokas praėjus penkeriems ar daugiau metų. Universalių draudimo produktų yra lanksčios draudimo sąlygos dėl įmokų mokėjimo, t. y. draudėjas, nekeisdamas *draudimo apsaugos dydžio*, turi daugiau finansinių galimybių: gali pasirinkti įmokų indeksavimą (didinti periodiškai nustatytu procentu) ar tiesiog padidinti įmokų dydį ir taip sukaupti didesnę kapitalą laikotarpio pabaigoje, o susidūręs su finansinėmis galimybėmis, mažinti įmokos dydį ar net stabdyti įmokų mokėjimą (pagal draudimo taisyklėse nustatytas sąlygas), arba pasinaudoti kitomis draudimo įmonių siūlomomis galimybėmis. Todėl svarbu atkreipti dėmesį į kiekvienos draudimo įmonės siūlomų produktų draudimo sąlygas dėl draudimo įmokų mokėjimo lankstumo. Visais atvejais, keičiant draudimo įmokos dydį ar jos mokėjimo periodiškumą, draudimo įmonė perskaičiuoja gautiną išmokos dydį laikotarpio pabaigoje.

Pažymėtina, kad atliekant tyrimą nebuvo nagrinėti visi įmanomi sutarties sąlygų keitimai ar sutarties nutraukimo sąlygos, nes įprastu atveju šios sutartys neturėtų būti nutraukiamos. Todėl atkreiptinas dėmesys, kad, nutraukus draudimo sutartį, bus išmokama išperkamoji suma, kuri dažnu atveju pirmais draudimo metais lygi nuliui, o vėlesniais draudimo metais – mažesnė nei sukauptas kapitalas ir tik praėjus dešimt metų ar daugiau išmokama 100 proc. sukaupto kapitalo vertė. Todėl, prieš nutraukiant draudimo sutartį ar norint keisti draudimo sąlygas, pavyzdžiui, sumažinti draudimo įmoką ar draudimo sumą, atsiimti dalį sukaupto kapitalo, reikėtų pasiteirauti draudimo įmonės, kokią įtaką tai gali daryti jūsų jau sukaupto kapitalo vertei, kokie yra taikomi mokesčiai ir tik tada priimti Jūsų lūkesčius atitinkantį sprendimą.

Taip pat pažymėtina, kad Lietuvos bankas neturi teisės reguliuoti draudimo įmonių nustatytų draudimo produktų kainų. Todėl pabrėžtina, kad skirtingos draudimo įmonės taiko skirtingų dydžių mokesčius, todėl kiekvienas asmuo, prieš sudarydamas gyvybės draudimo sutartį, turėtų susipažinti ne tik su garantuojamų palūkanų dydžiais, bet ypač daug dėmesio skirti draudimo įmonės taikomiems administraciniais mokesčiams, apskaičiuojamiems nuo sumokėtų draudimo įmokų ir sukaupto kapitalo. Kuo mažesnis mokestis nuo kiekvienos sumokėtos draudimo įmokos, tuo didesnė įmokos dalis bus skirta taupymui. Svarbu atkreipti dėmesį į periodinius administracinius mokesčių dydžius nuo kapitalo, ar šis mokestis fiksuotas dydis (pvz., 8 Lt), ar skaičiuojamas kaip tam tikras procentas (pvz., administracinis mokesčio dydis 0,05 proc. kapitalo) sukaupto kapitalo. Jei skaičiuojamas kaip tam tikras procentas sukaupto kapitalo, tai, augant sukaupto kapitalo vertei, didėja ir šis mokestis. Visi draudimo sutarčiai taikomi administraciniai mokesčiai ir draudimo sąlygos skelbiami kiekvienos draudimo įmonės interneto svetainėje.

Lietuvos bankas taip pat parengė atmintinę potencialiam draudėjui, kuris ketina sudaryti universalaus kaupiamojo gyvybės draudimo sutartį, kurioje pateikti svarbiausi klausimai, į kuriuos reikėtų atsakyti prieš priimant sprendimą dėl konkretaus universalaus kaupiamojo gyvybės draudimo su garantuotomis palūkanomis sutarties sudarymo

ATMINTINĖ

Į ką reikėtų atkreipti dėmesį prieš sudarant universalaus kaupiamojo gyvybės draudimo su garantuotomis palūkanomis sutartį

Atidžiai perskaitykite draudimo sutarties sąlygas, kilus neaiškumams kreipkitės į draudimo įmonės konsultantą dėl informacijos išaiškinimo. Palyginkite visų draudimo įmonių siūlomų panašių universalaus kaupiamojo gyvybės draudimo produktų draudimo sąlygas. Pasidomėkite visais mokesčiais už panašius gyvybės draudimo produktus, garantuota palūkanų norma. Draudimo taisyklės ir informacija apie draudimo sutarčiai taikomus mokesčius skelbiama kiekvienos draudimo įmonės interneto svetainėje.

Prieš pasirinkdami konkretų kaupiamojo gyvybės draudimo produktą, atkreipkite dėmesį į keletą svarbių aspektų:

1. Kokio dydžio garantuota metinė palūkanų norma?

Skirtingos draudimo įmonės garantuoja skirtingas metines palūkanas. SVARBU ne tik palyginti garantuojamų palūkanų dydžius, bet ir atkreipti dėmesį, ar garantuota metinė palūkanų norma yra fiksuota visam draudimo laikotarpiui, ar gali būti nustatyta ir didesnė nei minimali garantuota palūkanų norma tam tikriems laikotarpiams (esant šiai galimybei, galite tikėtis sukaupti didesnę kapitalą, nei jis apskaičiuotas su minimalia garantuota palūkanų norma).

Tačiau SVARBU atkreipti dėmesį ir į taikomų mokesčių dydžius, gali būti, kad draudimo įmonė, garantuojanti didesnę palūkanų normą, taiko ir didesnius administracinius mokesčius, todėl garantuoja mažesnę išmoką laikotarpio pabaigoje.

Taip pat žinotina, kad egzistuoja tikimybė, jog bendrovė, žadanti itin dideles garantuotas palūkanas, nesugebės vykdyti įsipareigojimų ir bankrutuos. Todėl svarbu pasidomėti draudimo įmonės finansiniais rezultatais, įvertinti patikimumą ir stabilumą.

2. Kokia papildomų palūkanų galimybė?

Pasidomėkite papildomų palūkanų skyrimo tvarka, kokią pelno dalį draudimo įmonė skiria, jei gauna didesnę pajamingumą nei garantuotos palūkanos iš sukaupto kapitalo investicijų. Taip pat pasidomėkite papildomų palūkanų skyrimo istorija, kiek papildomų palūkanų buvo skirta draudimo sutartims per pastaruosius metus. Kuo didesnes papildomas palūkanas gausite ir kuo anksčiau jos bus skaičiuojamos, tuo daugiau sukupsite laikotarpio pabaigoje.

Atkreiptinas dėmesys, kad teigiami investicijų praeities rezultatai negarantuoja tokių pačių rezultatų ateityje.

3. Kokio dydžio pasirinkti draudimo sumą?

Kaupiamasis gyvybės draudimas su garantuotomis palūkanomis skirtas asmenims, kurie siekia finansiškai apsaugoti savo šeimą nelaimės atveju ir kurie nelinkę rizikuoti investuodami, kad sukauptų tam tikro dydžio kapitalą konkrečiam tikslui (vaikų studijoms, pensijai ir pan.) pasiekti ateityje.

Nustatykite:

- kokio dydžio finansinės paramos reikėtų nelaimės atveju;
- po kiek metų prireiks ir kokio dydžio kapitalo.

SVARBU atkreipti dėmesį į galimą infliacijos įtaką sukaupto kapitalo vertei draudimo laikotarpio pabaigoje. Gali būti, kad tam tikrais laikotarpiais infliacija viršys garantuojamą palūkanų normą, todėl sukauptą sumą gali nuvertėti.

4. Kokio dydžio pasirinkti draudimo įmoką?

Prieš pasirinkdami draudimo įmokos dydį, nustatykite savo poreikius ir galimybes. Apsiskaičiuokite, kokią pinigų sumą kiekvieną mėnesį ar rečiau esate pasirengę skirti šiam draudimui.

SVARBU žinoti, kad, pasirinkus didesnę draudimo sumą nelaimės atveju, daugiau mokesčių šiai draudimo rizikai padengti bus išskaičiuojama iš Jūsų kaupiamo kapitalo. Todėl, norint sukaupti didesnę kapitalą, reikėtų pasirinkti didesnę draudimo įmoką ir (ar) ilgesnę draudimo trukmę. Pasiklauskite draudimo įmonės konsultanto, kokio dydžio rizikų mokesčiai būtų taikomi konkrečios draudimo sumos atveju.

5. Kokio dydžio mokesčiai išskaičiuojami iš draudimo įmokų?

Įvertinkite mokesčių dydžius, išskaičiuojamus iš kiekvienos draudimo įmokos: kuo didesnė ši mokesčių našta, tuo mažesnė įmokos dalis skiriama kaupimui.

6. Kokio dydžio administraciniai mokesčiai išskaičiuojami iš kaupiamo kapitalo?

Atkreipkite dėmesį į periodinius administracinius mokesčius, išskaitomus iš kaupiamo kapitalo. Jie gali reikšmingai mažinti kapitalo vertę. Kuo mažesni šie mokesčiai ir didesnė garantuota palūkanų norma, tuo didesnį kapitalą sukauptumėte.

7. Nuo kokių papildomų rizikų galite apsidrausti, kiek tai kainuoja?

Pasidomėkite papildomu draudimu, nuo kokių rizikų galite apsidrausti, palyginkite draudimo įmonių taikomus mokesčių dydžius, pavyzdžiui, mokestį už kritinių ligų draudimą, taip pat atkreipkite dėmesį ir į kritinių ligų, kuriomis susirgus mokama draudimo išmoka, sąrašą; jis kiekvienoje įmonėje gali skirtis.

8. Kokios yra galimybės keisti įmokų dydžius?

Įvertinkite siūlomo produkto sąlygų lankstumą: kokios būtų galimybės nemokėti draudimo įmokų susidūrus su finansiniais sunkumais, ar yra dalinio kapitalo atsiėmimo galimybė, kiek tai papildomai kainuoja, kokią įtaką daro jau sukaupto kapitalo vertei.

9. Kiek kainuoja draudimo sąlygų keitimas, pavyzdžiui, draudimo sumos padidinimas ar sumažinimas ir pan.?

Kiekvienas draudimo sąlygų keitimas gali papildomai kainuoti ir net sumažinti jau sukaupto kapitalo vertę. Todėl, prieš priimdami sprendimą dėl draudimo sąlygų keitimo, kreipkitės į draudimo įmonę, kad pastaroji nurodytų, kiek kainuos draudimo sąlygų keitimas ir kokią įtaką tai turės sukauptam kapitalui.

10. Kokios draudimo sutarties nutraukimo sąlygos

Svarbu atkreipti dėmesį ne tik į sutarties nutraukimo mokesčio dydį, bet ir į išperkamosios sumos dydžius. Tai gali būti aktualu ateityje susidūrus su finansiniais sunkumais, kai trūkstant lėšų draudėjas nesugeba tinkamai vykdyti draudimo sutarties sąlygų.